

KEI : een procesrechtelijke plons in het diepe?

prof. mr. Margreet J.A.M. Ahsmann
senior rechter A rechtbank Den Haag

Curaçao 28 januari 2016

Universiteit Leiden

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Uitgangspunten KEI-wetgeving

Eenvoudige, uniformere basisprocedure
voor zowel vorderingen als verzoeken.

Effectief en efficiënt; regie en maatwerk.

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

KEI: Twee ambitieuze programma's

Doelen:

Verhogen kwaliteit: realiseren moderne, toegankelijke en begrijpelijke rechtsgang
Verkorten doorlooptijden: vereenvoudiging en uniformering procedures en werkprocessen binnen rechtbanken/hoven
Innovatie: digitaal en geautomatiseerd werken, digitale communicatie met partijen (waar mogelijk), procesvertegenwoordigers, ketenpartners.

Bedoeling wetgever gRv (2002)

- Versnelling
- Vereenvoudiging
- Deformalisering
- Modernisering verhouding rechter – partijen
- Aandacht voor waarheidsvinding
- Streven naar efficiency
- Harmonisering procedure

Wetgeving: stand van zaken

Nodig: 4 wetten en 1 AMVB

- Wet 1: Eerste aanleg civiel, eerste en tweede aanleg bestuur: in EK, MvA ingediend
- Wet 2: Tweede aanleg en cassatie civiel: in EK, MvA ingediend
- Wet 3: Invoeringswet, op 10 dec 2015 aangenomen in TK
- Wet 4: Rijksinvoeringswet,
- AMvB: Terug van Raad van State

Gefaseerde uitrol

Drie civiele releases

- 1.0 vorderingen verplichte procesvertegenwoordiging 1e en 2e aanleg
- 2.0 vorderingen kanton 1e aanleg
- 3.0 verzoeken 1e en 2e aanleg inclusief combinatie verzoeken en vorderingen in een procesinleiding

Twee bestuurs releases

- 1.0 asiel en bewaring
- 2.0 overig bestuursrecht 1e en 2e aanleg (excl. ABRS, inclusief Mulder)
- Per release golfsgewijze uitrol per groep gerechten

Modernisering in samenwerking

- Projectgroepen ontwikkelen producten, advocaten klankbordgroepen en deurwaarders kijken mee
- Deurwaarders en advocaten worden betrokken bij ontwikkeling formulieren
- Stukken dienen in vastgestelde formats te worden geüpload
- Met grote ketenpartners wordt systeemkoppeling ontwikkeld

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Wat is voorts nodig?

- Inrichten nieuwe werkprocessen en digitale portal ("mijn Rechtspraak")
- Inrichten uniforme werkprocessen
- Eén uniform procesreglement

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Wie procedeert digitaal?

- Verplicht voor civiel (30c lid 1 Rv), *tenzij*:
 - natuurlijke personen zonder professioneel gemachtigde
 - informele rechtspersonen zonder professioneel gemachtigde
 - anderen, aangeduid in AMvB (30c lid 4 Rv)
- Verplicht voor bestuur (8:36a, lid 1 en lid 2 Awb), *tenzij*:
 - de rechter anders bepaalt
 - natuurlijke personen en voor verenigingen waarvan statuten niet zijn opgenomen in een notariële akte, tenzij vertegenwoordigd door een derde die beroepsmatig rechtsbijstand verleent (8:36b, lid 1 Awb)
 - anderen, aangeduid in AMvB (8:36b, lid 2 Awb)

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Digitale procedure

- Geen deurwaarder nodig
- Via 'Mijn rechtspraak' kan burger/advocaat:
- Indienen van stukken
 - Volgen voortgang zaak
 - Plannen van zitting (voorlopig nog niet)
 - Digitale uitspraak bekijken (art. 30e Rv)

Papieren procesvoering nog slechts mogelijk tussen niet-professionele partijen die in persoon procederen

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

KEI en Rechtsvordering

- 1) Integratie verzoekschrift- en dagvaardingsprocedure: 'procesinleiding'; terminologie nauwelijks gewijzigd.
- 2) Geen deurwaarder nodig
- 3) Nieuwe invulling mondelinge behandeling
- 4) Rolzitting afgeschaft
- 5) Mondeling eindvonnis
- 6) Termijnen in de wet
- 7) Bewijsrecht ongewijzigd

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Nieuwe terminologie Rv

- Procesinleiding, oproepingsbericht, vordering en verzoek (~~dagvaarding, verzoekschrift~~)
- Eiser en verweerder (~~gedaagde~~), verzoeker en belanghebbende
- Verschijnen (~~stellen~~)
- Verweerschrift (~~conclusie van antwoord~~)
- Tegenvordering, tegenverzoek (~~eis in reconventie~~)
- Zitting en mondelinge behandeling (~~terechtzing~~)
- Dag voor de volgende proceshandeling = uiterste dag (~~Rol, roldag~~)
- Digitaal (ziet op bericht), elektronisch (ziet op verzending)
- Schriftelijk is inclusief digitaal (~~bij brief, per post~~)
- Indienen (~~neerleggen~~) en deponeren (= fysiek)
- Vonnis en beschikking, conclusie en akte blijven gehandhaafd

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Wettelijke termijnen

- Harmonisatie termijnen bestuurszaken en civiele zaken omdat “termijnen anders onoverzichtelijk zijn voor partijen”: vier/zes weken en tien dagen, tenzij...
- 15 weken na start procedure mondelinge behandeling
- Bepaalde termijnen in wet: vonnis 6 wkn
- Doel: alle zaken binnen redelijke termijn definitief te beslechten: → verkorting doorlooptijden en rechtszekerheid

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Eenvoudige basisprocedure

- Procesinleiding, verweer, zitting, uitspraak
- Geen re- en dupliek; eventueel extra schriftelijke ronde (art. 30o Rv)
- Afschaffing pleidooi (vgl. art. 134 Rv)
- Incidenten bij eindbeslissing beslist
- Mondelinge einduitspraak (art. 30p Rv)
- Geen verplichting proces-verbaal (art. 30n Rv)

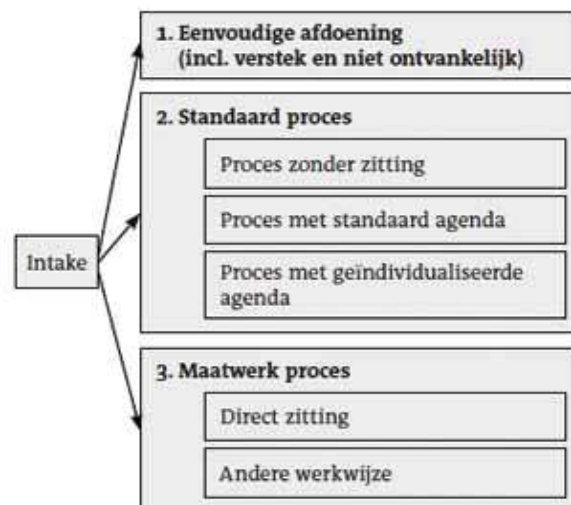
Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Regierol rechter

- Regievoering door de rechter vanaf het begin van de zaak;
- Een poortselectie bepaalt het verloop van de zaak;
- Maatwerk kan worden gevraagd;
- Art. 96 Rv wordt verruimd in die zin dat een van partijen het initiatief tot prorogatie van de kantonrechter kan nemen
- Zaak komt snel op zitting

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Zaaksdifferentiatie

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Actieve rechter

- Rechter is actief (binnen de grenzen van het partijdebat)
- Art. 22 Rv (opvragen van stukken) wordt verruimd: onder omstandigheden kan de kennisneming van een bepaalde toelichting op stellingen of bescheiden beperkt worden tot uitsluitend de rechter;
- de griffier bericht “voor zover mogelijk” partijen tevoren over het doel van de mondelinge behandeling (een agenda).

Het hart van de procedure

“De mondelinge behandeling vormt het hart van de nieuwe basisprocedure. Uitgangspunt is dat de rechter na de mondelinge behandeling uitspraak kan doen. (...) De brede inzetbaarheid van de mondelinge behandeling als centraal punt in de procedure dient vooral een goed en efficiënt verloop van de procedure.” (MvT, p. 70)

Mondelinge behandeling (art. 30k)

Lid 1. Tijdens de mondelinge behandeling *stelt* rechter partijen in de gelegenheid hun stellingen toe te lichten [ipv het pleidooi] en *kan* rechter:

- a) Pp verzoeken hem inlichtingen te geven
- b) Pp gelegenheid geven hun stellingen nader te onderbouwen
- c) een schikking beproeven
- d) Met pp overleggen over vervolg procedure
- e) Aanwijzingen geven

Lid 2. Met voorafgaande toestemming kunnen partijdeskundigen en getuigen worden gehoord

Te actieve rechter?

Art 149 (128 A)Rv. bakent af welke feiten rechter aan zijn beslissing ten grondslag mag leggen:

(...) slechts die feiten die in het geding aan hem ter kennis zijn gekomen of zijn gesteld en die overeenkomstig de voorschriften van deze afdeling zijn komen vast te staan (...)

Comparitie: huidige praktijk

In handelszaken:

- Landelijk in ruim 90%, Den Haag in 100%:
“day in court”
- Meervoudige comparitie: in letselschade
of anderszins complex
- Regiezitting
- Ca 25-30% handelszaken met verweer
afgedaan op dag van of kort na comparitie

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Zakelijk effect comparitie

Verbetering doorlooptijd door:

- verbeterde inrichting van de
processtukken
- intensief voortraject door bemoeienis
rechter: instructie (art. 22 Rv)
- standaard gevolgd door de mondelinge
behandeling: waarheidsvinding

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Doorlooptijd: normen

Norm handelszaken (2014)

70% binnen één jaar; gerealiseerd: 60%

90% binnen twee jaar; gerealiseerd 86%

Norm kanton (2014)

75% binnen 6 maanden; gerealiseerd 77%

90% binnen één jaar; gerealiseerd 95%

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Doorlooptijd: verbetering

Totale doorlooptijd (afdoening civiele zaken
binnen één jaar) in 15 jaar bijna gehalveerd:

34% in 1995 tot

49% in 2003 en uiteindelijk tot

63% in 2010 (2012: 54%; 2014: 60%)

Gemiddelde doorlooptijd met verweer: 67wk

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Spanningsveld procesrecht

- enerzijds dienen procesrechtelijke regels een goedkope en snelle procedure te garanderen,
- anderzijds behoren optimale voorwaarden voor waarheidsvinding te worden gecreëerd én dienen partijen in staat te worden gesteld invloed op de loop van het proces uit te oefenen

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Civil en common law-stelsel

Civil law stelsel: rechter centraal

- Informatieplicht van partijen aan rechter;

Common law stelsel: partijen centraal

- Informatieplicht/recht van partijen jegens elkaar

Ons recht schuift steeds meer op in richting common law stelsel: informatierecht voor de partijen; bewijsrecht echter niet goed geregeld.

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Wat verandert?

- Voor rechter: meer bewustwording van actieve taak bij waarheidsvinding
- Voor partijen: meer bewustwording van belang goede voorbereiding, want zitting is in beginsel sluitstuk: risico!

Dus:

preprocessuele informatieverzameling
vertel de feiten/verhaal in processtukken;
benut artikel 843a Rv

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

KEI: Sprong in het diepe?

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.